

MAAILM AASTAL 2035

Oleme riigis kokku leppimas pikaajalisi eesmärke, milleks otsustas valitsus algatada strateegia "Eesti 2035" loomise¹. Et olla 2035. aastal edukas ja kvaliteetse elukeskkonnaga riik, peame arvestama ka globaalsete tendentsidega. Käesolev paber on Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi poolt erinevate rahvusvahelistele trendiraportitele¹ põhjal koostatud sissejuhatus 12. septembri seminaril käsitlese tulevatesse teemadesse, milline on maailm, kus me elame aastal 2035, oma tugevuste ja probleemidega.

Tehnoloogia muutub järjest kiiremini

Tehnoloogiliste muutuste intervall kiireneb veelgi. Selle tagajärjel tekivad uued äri- ja elustiili mudelid. Nende murranguliste muutuste ajal tuleb ühiskonnas ette rohkelt ebastabiilsust, millega toimetulek vajab märkimisväärselt teistmoodi ühiskonna käsitlust ja kirjeldust. Fundamentaalse muutuse trendile panevad aluse digitehnoloogiad, jätkuvalt kasvav arvutusvõimsus, üha enam kasvav andmete hulk ja tehisintellekti areng. Inimesed on omavahel ja masinatega järjest enam ühendatud. Need trendid suunavad arenguid kõikides valdkondades. Kommunikatsioonimudeli muutus toob kaasa hierarhiliste organisatsioonide asendumise innovaatilisemate ja paindlikemate võrgustikupõhiste struktuuridega. Murrangulisi muutusi on oodata biotehnoloogias, eeskätt sünteetilises bioloogias. Olulised arengud on ka geotehnikas, geenitehnoloogias, nanotehnoloogias. Tehnoloogilised arengud muudavad oluliselt ravimi-, toiduaine- ja materjalitööstust.

Kliimamuutused jätkuvad ning keskkonnaseisund halveneb

Sagenevad ekstreemsed ilmastikunähtused ja neist põhjustatud kriisid. Kliimamuutustest põhjustatud ookeanide hapestumise ja ekstreemsete ilmastikunähtuste ning inimtegevuse tõttu väheneb looduslik mitmekesisus ja muutub ka toit meie laual. Vee ja õhu kvaliteedi halvenemine põhjustab inimestel järjest enam tervisehädasid.

Loodusvarasid napib järjest enam

Aastaks 2030 kasvab inimeste vajadus loodusvarade kasutamise järele 100%. Mitmed olulised kaevandatavad maagid lõppevad lähimate aastakümnete või käesoleva sajandi jooksul ning muutub ka maakide nõudlus. Aastaks 2030 kasvab energiavajadus 50%, veekasutus 40% ja toidu vajadus 35%. 2035. aastal kannatab pool maailmast veepuuduse all.

Maailma rahvastik kasvab ja vananeb

Aastaks 2035 kasvab rahvastiku arv 8,8 miljardini ning üleilmne mediaanvanus tõuseb 30-elu-aastalt (2015) 34-elu-aastani (2035). Peamine rahvastiku kasv leiab aset Aasias ja Aafrikas. Arenenud ja arenevate riikide demograafiliste muutuste vahel on suured lõhed. Euroopa Liidus rahvastik vananeb ning väheneb. Jõukates Lääne riikides, Hiinas ja Venemaal tööealiste inimeste hulk kahaneb, samas Aafrikas ja Lõuna-Aasias järjest kasvab. See suurendab pingeid maailmamajanduses, tööhõive trendides ja inimeste heolus ning põhjustab maailma mastaabis jätkuvat migratsiooni ja linnastumist.

Rahvusvahelised institutsioonid nõrgenevad, riikidevahelised jõujooned muutuvad, Aasia tõuseb

Aasia muutub üha enam maailma majanduslikuks, aga ka poliitiliseks keskpunktiks. Peamisteks piirkondlikeks mõjutajateks Hiina järel on India ja taanduv Jaapan. Hiina tõus võib olla vägivaldne, toetudes ennekõike majanduslikule võimsusele, kuid Hiina sõjalise jõu kasv toetab kasvavaid globaalseid poliitilisi ambitsioone. Rahvusvaheliste institutsioonide roll ühiste väärtussüsteemide mõranemise järel nõrgeneb. ÜRO, IMF, Maailmapank, WTO, NATO ja Euroopa Liit peavad globaalsete jõujoonte muutumisel olema valmis olulisteks institutsionaalseteks ümberkorraldusteks. Suureneb riikide ning piirkondade vaheline ebavõrdsus, mis on tingitud erinevustest tehnoloogia ja majanduse arengust, samuti kliimatilistest tingimustest.

¹Rohkem infot <https://riigikantselei.ee/et/Eesti2035> ja facebooki grupist „Eesti 2035“

Poliitilised süsteemid ja riigivalitsemine muutub

Liberaalne maailmakord on üha kasvava surve all. Demokraatlikes riikides tõusevad uued populistlikud parteid, samas autoritaarsetes Aafrika riikides toimub lõhenemine Lääne ja Hiina mõjude vahel. Lääneriikide ühtsus langeb löögi alla ja riiklik võim lahustub.

Riigihaldus muutub paindlikumaks ja mitmekesisemaks. Riigid ei ole enam ainuotsustajad ning avalikke teenuseid pakkuvate ettevõtete ja vabaühenduste roll järjest enam kasvab.

Rahvusvaheliste konfliktide ning julgeolekuohtude olemus muutub

Viimaste aastakümnete langustrend rahvusvaheliste konfliktide arvu ja ulatuses on pöördumas tõusule ning järgnevatel kümnenditel kasvab risk riikidevaheliste konfliktide tekkeks eeskätt suurvõimude huvide pörkamise, jätkuva terrorismiohu, poliitilise ning majandusliku ebastabiilsuse tõttu. Samuti võitluses loodusressursside pärast. Traditsioonilise sõjapidamise asemel iseloomustab tuleviku konflikte pigem vastase majanduslik kurnamine ning püüded haavata ühiskonna toimepidavust. Muutuvat julgeolekukeskkonda iseloomustab ka erinevate valitsusväliste rühmituste esiletõus, uute tehnoloogiate levik ning väljakutsed küberruumis ja kosmoses.

Ränne ja linnastumine kasvab

Kliimamuutustest on saamas peamine tõukefaktor rahvusvahelisele rändele. Hinnangud tulevastele kliimapõgenike arvule aastaks 2050 varieeruvad vahemikus 25 miljonit kuni 1 miljard. Lisaks praegustele rändevormidele on tekkimas uued rändemustrid ja ka suunad. Suurenemas on varasema Lõuna-Põhja asemel Lõuna-Lõuna suunaline ränne. Euroopa seisab ka lähikümnenditel silmitsi ulatuslike rändevõogudega ebastabiilselt lähipiirkonnast ning üha suurema ohuna ähvardab kontinenti allajäämine globaalses võidujooksus talentide pärast. Toimub järjest suurem koondumine linnadesse. Aastaks 2050 elab 70% maailma rahvastikust linnades.

Ärimudelid ja töö olemus muutub

Keskklasi kuuluvate inimeste arv kasvab 2030. aastaks 5,6 miljardi inimeseni ja toob kaasa tarbimise kasvu. Tarbimise kasvu taga on eeskätt Aasia. Lääneriikides on tarbijad senisest informeeritumad ja kõrgemate nõudmistega, eeldavad personaalset lähenemist, väärtustavad keskkonnasäästu, kohalike tooteid ning tervislikkust. Murranguline tehnoloogiline innovatsioon ja uued, madalamate sisenemisbarjääridega ärimudelid loovad võimaluse neid soove täita ning seavad traditsioonilisemad ärimudelid löögi alla. Üha kiirenev globaliseerumine tähendab tihenevat konkurentsi ja muutusi rahvusvahelistes väärtusahelates. Paralleelselt on kasvamas riikide soov globaliseerumist kontrollida.

Tööturg on oluliselt mõjutatud automatiseerumise jätkuvast kasvust, mis nõuab seniste oskuste ja teadmiste profiili ümberkujundamist ning ka hariduspoliitilist reageerimist. Tööturg muutub oluliselt paindlikumaks ning samas indiviidi jaoks ka ebastabiilsemaks. Tööealine elanikkond on oma töösuhetes üha enam väärtustamas ettevõtlikkust, iseendale töödandjaks olemist, töötamist paindlikemates projekti- ja platvormipõhistes lahendustes.

Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid annavad arengusuunad edasiseks

2015. aastal leppisid ÜRO riigid aastaks 2030 kokku seitseteist kestliku ning säästva arengu eesmärki, mida võib võtta ühise suunana, mille poole maailm liigub. Eesmärkide saavutamise nõuab olulisi muudatusi erinevates valdkondades nt haridussüsteemid, tervishoid, energiakasutus, maakasutus, linnaplaneerimine, info- ja kommunikatsioonisüsteemid, poliitika kujundamine jne.

ⁱ Global Trends/ Challenges and Opportunities in the Implementation of the SDGs. UN, 2017; 2. Five Megatrends. PwC, 2016; 3. Global Trends/ Paradox of Progress. US National Intelligence Council, 2017; 4. What's after what's next? E&Y, 2018.; 5. Science, Technology and Innovation Outlook 2016. OECD, 2016; 6. Megatrends Hub. European Commission, 2018; 7. Global Trends to 2035. Geo-politics and International Power. European Parliament, 2017.